

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Αριστεία & Καινοτομία στην Εκπαίδευση 2012-2013

Έντυπο Ανάπτυξης Περιεχομένου Καινοτόμου Δράσης

1 – Γράψτε μία περίληψη της καινοτόμου δράσης (έως 1 σελίδα).

Στη δύσκολη εποχή που ζούμε, στην οποία η καθημερινότητά μας αναλώνεται στον αγώνα της προσαρμογής στις νέες συνθήκες ζωής, όπου το άγχος, τα αδιέξοδα και οι βιοτικές ανάγκες επικρατούν έναντι των πνευματικών ανησυχιών, σήμερα, περισσότερο από κάθε άλλη φορά, υπάρχει ανάγκη για λίγες νότες αισιοδοξίας και ελπίδας για όλους μας, αλλά κυρίως για τα νέα παιδιά που έχουν γίνει, άθελά τους, δέκτες απαισιόδοξων μηνυμάτων και «θύματα» του παράλογου κόσμου που κληροδοτήσαμε εμείς οι μεγαλύτεροί τους. Μέσα, λοιπόν, σ' αυτό το, συνεχώς, διαμορφούμενο περιβάλλον, οι νέοι μας πρέπει να στηριχτούν, να ενταχθούν ομαλά στο κοινωνικό σύνολο και να ενισχυθούν στον αγώνα τους, για πρόοδο και ευημερία. Αυτό το ρόλο μπορεί να αναλάβει η Τέχνη, που ως κοινωνικό φαινόμενο, ως κοινωνική λειτουργία, έχει τη δύναμη να καλλιεργεί, να υψώνει, να μορφώνει και να διαμορφώνει τους πολίτες του «αύριο».

Με γνώμονα αυτούς τους στόχους, ομάδα μαθητών του σχολείου μας- με την προσωπική μου καθοδήγηση και συντονισμό- στα πλαίσια πολιτιστικού προγράμματος που εγκρίθηκε και υποστηρίχθηκε από το Σύλλογο Διδασκόντων, αποφασίσαμε να αναλάβουμε την υλοποίηση ενός αφιερώματος στο μεγάλο ποιητή Νικηφόρο Βρεττάκο, να μελετήσουμε την πολυκύμαντη ζωή του και την τόσο συνυφασμένη μ' αυτή ποίησή του.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
«επένδυση στην κοινωνία της γνώσης»
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
Πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Η μελέτη, η έρευνα, η επίσκεψη στα χώματα της ιδιαίτερης πατρίδας του, η επαφή με αρχειακό υλικό και με άτομα που τον γνώρισαν, αποτέλεσαν ένα πλούσιο υλικό που συμπλήρωσε το παζλ ενός ανθρώπου αφιερωμένου, σε όλη του τη ζωή, στην αγάπη για τον άνθρωπο. Το επιστέγασμα όλου αυτού του εγχειρήματος ήταν η εκδήλωση-αφιέρωμα που διατρανώθηκε στο «Αλεξάνδρειο» Συνεδριακό Κέντρο Λουτρακίου, την 1^η Φεβρουαρίου 2013, σε ένα θερμό κοινό, αποτελούμενο από γονείς, συγγενείς, φίλους, μαθητές, καθηγητές και πολλούς άλλους προσκεκλημένους. Εκτός από το θεωρητικό-φιλολογικό περιεχόμενο, παρουσιάστηκαν μελοποιημένα ποιήματά του και για το σκοπό αυτό συμμετείχαν και μαθητές/τριες με αγάπη και γνώσεις στη μουσική και το τραγούδι. Για την υλοποίηση αυτής της δράσης, υπήρξε συνεργασία με το Σύλλογο Γονέων, με τοπικούς φορείς και αρωγή από καθηγητές του σχολείου μας και σε ηθικό και σε πρακτικό επίπεδο.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
«επένδυση στην κοινωνία της γνώσης»

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
Πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

2 – Περιγράψτε το πώς προέκυψε η καινοτόμος δράση (1 έως 2 σελίδες).

Η επιλογή μου –για τις ανάγκες του σχολείου - να ασχοληθώ περισσότερο, στο ωρολόγιο πρόγραμμά μου, με άλλα φιλολογικά μαθήματα, μου έχουν στερήσει, τα τελευταία χρόνια, τη δυνατότητα της επαφής με το μάθημα της Λογοτεχνίας, έναν τομέα που αγαπώ ιδιαίτερα. Έτσι, η ανακήρυξη του 2012, ως έτους αφιερωμένου στο Ιωβηλαίο ενός μεγάλου ποιητή, του Νικηφόρου Βρεττάκου, ήταν για μένα η καλύτερη ευκαιρία να αναλάβω, εκτός του ωρολογίου προγράμματός μου, αυτό το πολιτιστικό πρόγραμμα, που θα έδινε, παράλληλα, στοιχεία επικαιρότητας στο εγχείρημά μου. Η πρώτη αναζήτηση υλικού για τη ζωή και το έργο του Βρεττάκου, με εντυπωσίασε, καθώς δεν μου ήταν ιδιαίτερα γνωστός από τα σχολικά βιβλία, και στη συνέχεια ανακάλυψα έναν σεμνό άνθρωπο που έζησε μακριά από τα φώτα της δημοσιότητας, ίσως γι' αυτό να μην πολυσυζητιόταν. Το θαυμάσιο έργο του, πεζό και ποιητικό, η γαλήνη και η ηρεμία του, η αγάπη για τον άνθρωπο και την ειρήνη, έπαιξαν καταλυτικό ρόλο στην απόφασή μου. Ένας, εξίσου, σημαντικός παράγοντας ήταν το ενδιαφέρον, αλλά και το καλλιτεχνικό και μουσικό υπόβαθρο μεγάλου ποσοστού μαθητών/τριών του σχολείου μας, καθώς και οι πνευματικές τους ανησυχίες που ζητούσαν εκτόνωση, αλλά και η υποστήριξη του Συλλόγου Καθηγητών που ήταν εχέγγυο για την επιτυχή υλοποίηση της δράσης.

Η ανακοίνωση της ανάληψης του προγράμματος ενθουσίασε τα παιδιά και η συμμετοχή τους ήταν συγκινητική. Οι 42, αρχικά, μαθητές/τριες παρακολούθησαν το πρόγραμμα σε όλη τη διάρκεια εξέλιξής του και άλλοι 20 συμμετείχαν στην τελική φάση της εκδήλωσης. Αρχικά είχε αποφασιστεί να συμμετέχουν μόνο παιδιά από τα έξι τμήματα της Α' Τάξης και από τα πέντε της Β' Τάξης, στη συνέχεια, όμως, ο διακαής πόθος των μαθητών της Γ' Τάξης ανέτρεψε τα αρχικά δεδομένα και έτσι συμπεριλήφθηκαν και τελειόφοιτοι, αφού έπρεπε να σεβαστούμε την απόφασή τους, ως πνευματική ανάγκη και ψυχαγωγία.

Το πρόγραμμα, αφού εξασφάλισε δύο ακόμα συνοδούς καθηγητές, περιέλαβε τριήμερη εκπ/κή εκδρομή στη Λακωνία, προκειμένου να συγκεντρωθεί πρωτότυπο υλικό. Επιπλέον, η εξ ολοκλήρου ανάληψη της ευθύνης διδασκαλίας των τραγουδιών,

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

που θα ενσωματώνονταν στην εκδήλωση, από τον αρχιμουσικό της Φιλαρμονικής Λουτρακίου, ήταν εγγύηση για ένα αξιόλογο αποτέλεσμα. Η αφιλοκερδής προσφορά γονέα, προκειμένου να βοηθήσει στην παραγωγή του έντυπου υλικού (αφίσες-προσκλήσεις), ο τοπικός Τύπος (έντυπα –ηλεκτρονικά μέσα), οι υπεύθυνοι καθηγητές των πληροφοριακών συστημάτων του σχολείου και ο Σύλλογος Γονέων ήταν αρωγοί στην προβολή και την προώθηση της ενημέρωσης. Τέλος, οι προηγούμενες δράσεις πολλών από τους μαθητές που συμμετείχαν, οι μεταξύ τους φιλικές σχέσεις, η διάθεση συνεργασίας, η υπευθυνότητα, η σοβαρότητα και το υψηλό αίσθημα ευθύνης, ήταν παράγοντες που θα ανατροφοδοτούσαν κάθε φάση του προγράμματος. Υπερκεράστηκαν πολλά προβλήματα: «σφικτό» ωρολόγιο πρόγραμμα, έλλειψη υποδομών και οικονομικών πόρων, δυσκολία μετακινήσεων, περίοδος διαγωνισμάτων, περίοδος εξετάσεων πιστοποίησης ξένων γλωσσών και άλλα πολλά που αντιμετωπίστηκαν με καλή διάθεση. Το μόνο που δεν κατορθώσαμε ήταν να γίνει η εκδήλωση μέσα στο 2012 και ετεροχρονίστηκε για ένα μικρό χρονικό διάστημα.

Με την πεποίθηση ότι το σύγχρονο σχολείο μπορεί και πρέπει να προσφέρει αγωγή και εκπαίδευση, να προκαλεί το ενδιαφέρον των μαθητών να αναλαμβάνουν πρωτοβουλίες, δράσεις και παρεμβάσεις, να είναι ελκυστικό και δημιουργικό, λαμβάνοντας υπόψη τις ανάγκες και ιδιαιτερότητες των μαθητών, να είναι ανοικτό στην κοινωνία, να διαχέει μηνύματα και αξίες, ήρθε η απόφαση για το μεγάλο «στοίχημα».

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

3 – Περιγράψτε αναλυτικά την καινοτόμο δράση και τη διαδικασία εφαρμογής στο σχολικό πρόγραμμα ή στη σχολική κοινότητα (5 έως 12 σελίδες).

Α΄ ΑΝΑΛΥΤΙΚΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΚΑΙΝΟΤΟΜΟΥ ΔΡΑΣΗΣ

Η αρχική σύλληψη της ιδέας ανάληψης πολιτιστικού προγράμματος για το Λάκωνα ποιητή Νικηφόρο Βρεττάκο ξεκίνησε το Μάρτιο 2012, όταν το Υπουργείο Πολιτισμού και Τουρισμού ανακήρυξε το 2012 «Έτος Βρεττάκου» με αφορμή την επέτειο των 100 χρόνων από τη γέννησή του και ανέθεσε στο Εθνικό Κέντρο Βιβλίου (ΕΚΕΒΙ) τον επιτελικό σχεδιασμό και την υλοποίηση του προγράμματος. Έκτοτε και μέχρι το Σεπτέμβριο- αρχή της νέας σχολικής χρονιάς – ολοκληρώθηκαν από εμένα, μετά από έρευνα και μελέτη μηνών, το πλάνο και οι στόχοι πάνω στα οποία θα μπορούσε να κινηθεί όλη η διαδικασία του προγράμματος, το οποίο δομήθηκε σε τέσσερις φάσεις.

Ενδεικτικά αναφέρονται τα υποθέματα (διαστάσεις – όψεις) που θα προσεγγίζαμε:

- ✓ Τα σημαντικότερα γεγονότα της προσωπικής του ζωής του ποιητή
- ✓ Η επίδραση των μεγάλων ιστορικών γεγονότων (Ελληνικών και Παγκόσμιων) του 20^{ου} αιώνα, στην ποίηση του Βρεττάκου
- ✓ Οι τέσσερις περίοδοι της συγγραφικής του δημιουργίας
- ✓ Το ποιητικό του έργο
- ✓ Το πεζογραφικό του έργο
- ✓ Οι ορίζουσες της ποίησής του
- ✓ Τα χαρακτηριστικά της ποιητικής του γραφής

Οι παιδαγωγικοί στόχοι που τέθηκαν:

ΓΕΝΙΚΟΙ (ενδεικτική αναφορά)

- ✓ Δημιουργία ευέλικτου μαθησιακού περιβάλλοντος (ερεθίσματα- εμπειρίες) και βελτίωση ποιότητας διδασκαλίας (ο καθοδηγητικός ρόλος του καθηγητή)

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
«επένδυση στην κοινωνία της γνώσης»
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
Πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

- ✓ Ενίσχυση επικοινωνιακής ικανότητας και προαγωγή θετικού κλίματος συνεργασίας. Υιοθέτηση αξιών (ομαδικού πνεύματος και αυτενέργειας) και καλλιέργεια στάσεων και συμπεριφορών που συμβάλλουν θετικά στην ευαισθητοποίηση και κοινωνικοποίηση των μαθητών
- ✓ Αξιοποίηση του δυναμικού τους και επέκταση προς την κατεύθυνση της συνολικής τους ανάπτυξης. Ενδυνάμωση της αυτοπεποίθησης των μαθητών και συνακόλουθη ενίσχυση της αυτοεκτίμησής τους.
- ✓ Εξοικείωση με διαφορετικούς τρόπους επικοινωνίας – έκφρασης, σύλληψης και ερμηνείας της πραγματικότητας, συνεργασία , μέσω της ομάδας, με το υπόλοιπο σχολικό και κοινωνικό περιβάλλον
- ✓ Σχεδιασμός, οργάνωση, συντονισμός και διεξαγωγή δραστηριοτήτων (ομαδοσυνεργατική προσέγγιση – αυτενέργεια). Ανάπτυξη στρατηγικών επίλυσης προβλημάτων
- ✓ Παραγωγή αφηγηματικών κειμένων , κατάλληλων για παρουσίαση
- ✓ Εξοικείωση με νέες τεχνολογίες, δημιουργία πρωτότυπου υλικού
- ✓ Χρήση μέσων και πόρων

ΕΙΔΙΚΟΙ (ενδεικτική αναφορά)

- ✓ Η συνειδητοποίηση ότι η Ποίηση δεν απέχει από τα τεκταινόμενα στην κοινωνία και τον κόσμο και αντιστρατεύεται κάθε μορφή εξουσίας, καθώς από τη φύση της, σκύβει με αγάπη στον άνθρωπο, στον αδύναμο, στον διεκδικούντα.
- ✓ Η προσφορά αισθητικής καλλιέργειας, όταν μάλιστα υπάρχει η τάση να θεωρείται περιττή ή ξεπερασμένη σε μια εποχή που βασιλεύει η τεχνολογία.
- ✓ Η γλωσσική καλλιέργεια των μαθητών, καθώς η δημιουργική και παραγωγική αφομοίωση των λέξεων γρήγορα μετασχηματίζεται σε γλωσσική προίκα και αισθητική πλήρωση.
- ✓ Η απόλαυση, εκτίμηση και αποδοχή της καλής μουσικής και η επιδίωξη να την ακούσουν και να την τραγουδήσουν.
- ✓ Η ανάπτυξη των ατομικών τους μουσικών ικανοτήτων.
- ✓ Η χρησιμοποίηση της μουσικής, για να αναπτύσσουν πνεύμα ομαδικότητας,

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

συνεργασίας, υπευθυνότητας, πειθαρχίας, αυτοπειθαρχίας και επικοινωνίας.

Μεθοδολογία υλοποίησης-συνεργασίες με άλλους φορείς

- ✓ Έρευνα στο διαδίκτυο και αναζήτηση πρόσφορου βιογραφικού και εργογραφικού υλικού του ποιητή (αναλυτικά στη βιβλιογραφία)
- ✓ Συνεργασία με Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Σπάρτης (Αρχείο ποιητή)
- ✓ Αξιοποίηση υλικού από τη Βιβλιοθήκη Σχολείου μας και του Δήμου Λουτρακίου
- ✓ Συνεντεύξεις, επαφές και άντληση πληροφοριών από το περιβάλλον του ποιητή (Κων/νος Βρεττάκος –γιος του ποιητή, Πέτρος Κουτούπης –φίλος του ποιητή, Ηλίας Παναγιωτακάκος – αντιδήμαρχος Δήμου Ευρώτα, Τζινιέρη-Τζανετάκου-δ/τρια βιβλιοθήκης Σπάρτης)
- ✓ Επικοινωνία και αναζήτηση υλικού από συνθέτες που μελοποίησαν ποιήματα του Βρεττάκου (Πηγή Λυκούδη – συνθέτρια της ενότητας τραγουδιών «*Χορεύοντας με τον Ταΰγετο*», σε ποίηση Νικηφόρου Βρεττάκου)
- ✓ Συνεργασία με το Πνευματικό Κέντρο του Δήμου Λουτρακίου και τον αρχιμουσικό της Φιλαρμονικής του Δήμου
- ✓ Τριήμερη εκπαιδευτική εκδρομή στη Λακωνία (Σπάρτη, Κροκεές, Γύθειο, Πετρίνα)

Φάσεις υλοποίησης:

Α΄ ΦΑΣΗ: ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΟΜΑΔΑΣ –ΥΠΟΟΜΑΔΩΝ-

ΑΝΑΖΗΤΗΣΗ ΥΛΙΚΟΥ

Από το Σεπτέμβριο, άρχισε η στελέχωση της ομάδας των μαθητών/τριών που θα αναλάμβαναν, με την προσωπική μου βοήθεια και καθοδήγηση, την υλοποίηση όλης της δράσης. Μελέτες, άρθρα, διατριβές, αφιερώματα, ντοκιμαντέρ, ταινία, βιογραφικά στοιχεία, ποιητικά και πεζά έργα, δοκίμια και ομιλίες του ποιητή, μελοποιήσεις ποιημάτων, φωτογραφίες, χειρόγραφα, δράσεις από εκδηλώσεις διάφορων φορέων αναζητήθηκαν και συγκεντρώθηκαν, προκειμένου τα παιδιά να μελετήσουν τη ζωή και το έργο του ποιητή.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
στρέφοντας στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
Πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Η ολομέλεια ήρθε σε επαφή με όλο το υλικό και, στη συνέχεια, κατανεμήθηκαν στις υποομάδες, ανάλογα με τα ενδιαφέροντα των παιδιών, οι τομείς με τους οποίους θα ασχολούνταν. Οι συναντήσεις πραγματοποιούνταν στο χώρο του σχολείου και πολλές φορές τμηματικά, καθώς η ομάδα ήταν πολυπληθής (45 στο αρχικό στάδιο), μετά το πέρας των μαθημάτων ή των σχολικών περιπάτων ή κάποιες φορές, την 7^η ώρα που κάποιοι μαθητές είχαν τελειώσει το πρόγραμμά τους. Σημειωτέον, ότι η δική μου συμμετοχή γινόταν, πέραν του κανονικού ωραρίου μου, χωρίς υπερωριακή απασχόληση.

Β' ΦΑΣΗ: ΑΝΑΘΕΣΗ ΕΡΓΑΣΙΩΝ ΣΕ ΥΠΟΟΜΑΔΕΣ

Στη φάση αυτή, οι μαθητές/τριες εργάστηκαν συντονισμένα στις υποομάδες τους, με συγκεκριμένο πλαίσιο ενεργειών και πρακτικών.

- ✓ Η πρώτη ομάδα μελέτησε τα βιογραφικά και εργογραφικά στοιχεία που είχαμε στη διάθεσή μας, και δημιούργησε ένα σώμα πληροφοριών με τίτλο: «*Η ζωή του ποιητή...μέσα από το έργο του*», με αναφορές στους σημαντικότερους σταθμούς της ζωής και του έργου του Νικηφόρου Βρεττάκου. Μέσα από τη μελέτη, έγινε αντιληπτό ότι όλη η διαδρομή του ποιητή χωρίζεται σε τέσσερις περιόδους, με ιδιαίτερα χαρακτηριστικά η καθεμία. Έτσι, η ομάδα αποφάσισε να ενσωματώσει, στο τέλος κάθε περιόδου, μικρή αναφορά σ' αυτά τα χαρακτηριστικά, μέσα από συγκεκριμένα ποιήματα και συλλογές.
- ✓ Η δεύτερη ομάδα ασχολήθηκε με συλλογή φωτογραφιών, για να διανθίσουν την εργασία της πρώτης ομάδας, καθώς και τη δημιουργία 70 διαφανειών Παρουσίασης (powerpoint). Πράγματι, προέκυψε ένα πρωτότυπο έργο, για το οποίο χρειάστηκε, πολλές φορές, να περάσουν σε αλλαγές, μέχρι να οριστικοποιηθεί.
- ✓ Σε συνεργασία με την παραπάνω, λειτούργησε και τρίτη ομάδα, η οποία, μέσα από συλλογή φωτογραφιών, σε χρονολογική σειρά, δημιούργησε πρωτότυπη 15/λεπτη οπτική παρουσίαση-video, με τίτλο: «*Το οδοιπορικό μιας ζωής*». Εγχείρημα δύσκολο, το οποίο απαιτούσε τεχνογνωσία, καθώς χρειάστηκε οι μαθητές/τριες να

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

εργαστούν μέσα από το πρόγραμμα movie maker και να ενσωματώσουν και μουσική υπόκρουση. Η εργασία αυτή θα προβαλλόταν στο πρώτο μέρος της εκδήλωσης.

- ✓ Η τέταρτη ομάδα αναζήτησε υλικό και μελέτησε περισσότερο το ποιητικό και πεζό έργο του Βρεττάκου. Επιλέχτηκαν τα αντιπροσωπευτικότερα ποιήματα –πεζά που θα συμπλήρωναν την εργασία των δύο πρώτων ομάδων, και όλα μαζί θα αποτελούσαν το δεύτερο και κεντρικό μέρος της εκδήλωσης. Συγκεντρώθηκε ένας μεγάλος όγκος ποιημάτων και πεζών, προκειμένου να αναζητηθούν και να αποτυπωθούν οι ορίζουσες της ποίησης του Βρεττάκου: η Φυσιολατρία του, η αγάπη του για τον Ταΰγετο και την ιδιαίτερη πατρίδα του, η αντιπολεμικότητά του, η αντιτυραννικότητά του και ο αγώνας του για την Ειρήνη, ο Ουμανισμός και η αγάπη του για τον Άνθρωπο, το πάθος του για την ελευθερία την ισότητα και τη κοινωνική Δικαιοσύνη, ο Ήλιος και το Φως, το θρησκευτικό στοιχείο, η αγάπη για το παιδί, ποιήματα για την Ποίηση, την Ελληνική Γλώσσα.
- ✓ Η πέμπτη ομάδα συγκέντρωσε υλικό για μελετήσει τα χαρακτηριστικά της Γενιάς του '30. Ακολούθως εντοπίστηκαν τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της ποιητικής φλέβας του Βρεττάκου: πρωτοτυπία της συγγραφής, καθαρή τεχνοτροπία, αριστουργηματική χρήση της γλώσσας, φιλοσοφικός στοχασμός, ιδιαίτερο ύφος (λυρικότητα, μουσικότητα), μεγαλειώδεις εικόνες, χρωματική ευαισθησία, βαθιά συναισθηματικότητα κ.α. Στη συνέχεια έγινε συγγραφή κειμένου με τίτλο: «*Η ποιητική persona*», ομιλία που θα παρουσιαζόταν στο πρώτο μέρος της εκδήλωσης με παράλληλη προβολή του video-οδοιπορικού.
- ✓ Η έκτη ομάδα ασχολήθηκε περισσότερο με ψηφιακά αφιερώματα και ταινίες που κυκλοφορούσαν στο διαδίκτυο. Αξιοποιήθηκαν: το αρχείο της ΕΡΤ (τέσσερα αφιερώματα), η ταινία της Αθανασίας Δρακοπούλου «Περιουσιακά στοιχεία» (Ελληνικό Κέντρο Κινηματογράφου) και αποσπάσματα από το Ηχώραμα του Σαράντου Σακελλάκου (youtube). Η προβολή επιλεγμένων αποσπασμάτων ενσωματώθηκε στη διάρκεια της εκδήλωσης, και με την προϋπόθεση ότι έγινε η αποποίηση όλου του υλικού, καθώς δεν προοριζόταν για κατάχρηση πνευματικής ιδιοκτησίας των δημιουργών, αλλά μόνο για εκπαιδευτικούς και πολιτιστικούς

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
στρέφοντας στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
Πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

σκοπούς.

- ✓ Τέλος, η έβδομη ομάδα συγκέντρωσε φράσεις από πεζά και ποιητικά έργα του Βρεττάκου, με διαχρονική και επίκαιρη αξία και δημιούργησε πρωτότυπη παρουσίαση-powerpoint, η οποία και θα προβαλλόταν στο τελευταίο και μουσικό μέρος της εκδήλωσης, παράλληλα με τα τραγούδια. Στην ίδια εργασία θα ενσωματώνονταν, στη συνέχεια, φωτογραφίες των παιδιών από την επικείμενη εκδρομή στη Σπάρτη και την παρακολούθηση του ειδικού προγράμματος στη Βιβλιοθήκη Σπάρτης και το Αρχείο του ποιητή.

Γ΄ ΦΑΣΗ: ΕΚΔΡΟΜΗ – ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

Στη φάση αυτή πραγματοποιήθηκε η τριήμερη εκπαιδευτική εκδρομή στη Λακωνία, στις 12-13-14 Δεκεμβρίου 2012. Την πρώτη ημέρα παρακολουθήσαμε, στη Βιβλιοθήκη Σπάρτης, το ειδικά προσαρμοσμένο, για μαθητές Λυκείων, πρόγραμμα, που είχαν ετοιμάσει η κα Τζινιέρη-Τζανετάκου, δ/ντρια της Βιβλιοθήκης και οι εργαζόμενοι εκεί. Τα παιδιά εργάστηκαν σε ομάδες, προκειμένου να ανακαλύψουν το αρχαιακό υλικό που είχαν στη διάθεσή τους (φωτογραφίες, χειρόγραφα, αλληλογραφία, δημοσιεύσεις, ξένες εφημερίδες, σπάνιες εκδόσεις, ποιητικές συλλογές, προσωπικά αντικείμενα, βραβεύσεις, μετάλλια κ.α) και να ανασυνθέσουν τη ζωή και το έργο του Νικηφόρου Βρεττάκου, παρουσιάζοντας, στο τέλος, τα αποτελέσματα, στην ολομέλεια των παιδιών. Στη συνέχεια, παρακολούθησαν ειδική παρουσίαση powerpoint και ξεναγήθηκαν στον ειδικά διαμορφωμένο χώρο, όπου στεγάζεται το Αρχείο του ποιητή, φωτογραφήθηκαν, υπέβαλαν ερωτήσεις, συμπληρώνοντας το προφίλ του μεγάλου ποιητή. Την επόμενη ημέρα ταξιδέψαμε λίγα χιλιόμετρα νότια, στο χωριό Πετρίνα, όπου είχαμε συνάντηση με τον κο Πέτρο Κουτούπη, ηλικιωμένο φίλο και οδηγό του Βρεττάκου, καθώς τα τελευταία χρόνια ο ποιητής είχε επιλέξει να μένει στην Πλούμιτσα, στον οικισμό που γεννήθηκε, φτιάχνοντας ένα σπιτάκι, δίπλα στο ερειπωμένο πατρικό του σπίτι. Ξεναγηθήκαμε στο χωριό και, μπροστά στο προαύλιο της εκκλησίας, ο σεβάσμιος γέροντας αναπόλησε στιγμές με τον ποιητή και κατασυγκινημένος απάντησε σε ερωτήσεις των μαθητών.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
«ένδυνση στην κοινωνία της γνώσης»
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
Πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Το απόγευμα της ίδιας ημέρας θα μας ακολουθούσε στις Κροκεές για να μας αποχαιρετίσει.. Στη συνέχεια επισκεφθήκαμε τον Αγροτικό Συνεταιρισμό Πετρίνας, όπου παρακολουθήσαμε όλη τη διαδικασία της συσκευασίας του ελαιολάδου της περιοχής. Η προγραμματισμένη επίσκεψη στην Πλούμιτσα, στο πλήρως ανακαινισμένο πατρικό του σπίτι –καταφύγιο του ποιητή αναβλήθηκε, καθώς οι καιρικές συνθήκες των προηγούμενων ημερών και τα προβλήματα στο μοναδικό δρόμο πρόσβασης προς τα εκεί, δεν επέτρεψαν την μετακίνησή μας (είχαμε έρθει σε επαφή με τον αντιδήμαρχο Ευρώτα να μας παραχωρήσει μικρό λεωφορείο του Δήμου, όμως οι αντικειμενικές συνθήκες τελικά δεν επέτρεψαν). Αντ' αυτού ταξιδέψαμε στην παραλιακή πόλη του Γυθείου και το απόγευμα της ίδιας ημέρας επισκεφθήκαμε την κωμόπολη των Κροκεών. Εκεί μας υποδέχτηκε ο αντιδήμαρχος Κος Ηλίας Παναγιωτακάκος, ο οποίος μας ξενάγησε στην πόλη, περάσαμε από το σπίτι που γεννήθηκε και μεγάλωσε ο ποιητής, συγκεντρωθήκαμε στο Πνευματικό Κέντρο, όπου δέσποζε η προτομή του Βρεττάκου και εκεί πληροφορηθήκαμε σημαντικά στοιχεία από την ιστορία του τόπου, αλλά και ενός σπάνιου ηφαιστειακού πετρώματος, του Κροκεάτη λίθου, που μικρά κομμάτια του δόθηκαν αναμνηστικά σε όλους μας. Την επόμενη ημέρα, όλη η ομάδα επισκεφθήκαμε το Μουσείο Ελιάς και Λαδιού, στη Σπάρτη, αποκομίζοντας πολύ σημαντικές γνώσεις για την ιστορία και την εξέλιξη της καλλιέργειας αυτού του δέντρου. Οι φωτογραφίες και οι βιντεοσκοπήσεις των μαθητών ήταν ένα πλούσιο υλικό που θα αξιοποιούσαμε στη συνέχεια.

Δ΄ ΦΑΣΗ: ΣΤΗΝ ΠΟΡΕΙΑ ΤΗΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΗΣ ΔΡΑΣΗΣ

Στη φάση αυτή συμμετείχαν και άλλοι είκοσι περίπου μαθητές/τριες και, πριν από τις διακοπές των Χριστουγέννων, είχε δημιουργηθεί η ομάδα της χορωδίας και της μουσικής. Είχαν αναζητηθεί μελοποιημένα τραγούδια του ποιητή και οι συνθέτες-δημιουργοί. Αποφασίστηκε από τα παιδιά και, σύμφωνα με τις δυνατότητές τους, να εργαστούν πάνω σε επτά τραγούδια των συνθετών/τριών: Τερψιχόρης Παπαστεφάνου, Πηγής Λυκούδη και Παναγιώτη Κωνσταντακόπουλου. Τα παιδιά, στην περίοδο των διακοπών, είχαν τη δυνατότητα να βρουν διαφορετικές εκτελέσεις και να επιλέξουν την πιο πρόσφορη γι' αυτά. Με την έναρξη και πάλι των μαθημάτων ξεκίνησαν

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

πυρετώδεις προετοιμασίες, με δεδομένο ότι ο χρόνος, μέχρι την εκδήλωση - που οριστικοποιήθηκε για την 1^η Φεβρουαρίου – ήταν λίγος, αφού ακόμα εκκρεμούσαν διαγωνίσματα του Α΄ τετραμήνου και υπήρχε ελάχιστος ελεύθερος χρόνος. Στο σημείο αυτό ήταν καταλυτικός ο ρόλος του αρχιμουσικού της Φιλαρμονικής, ο οποίος αναζήτησε το υλικό, ήρθε σε επαφή με την κα Λυκούδη και ετοίμασε παρτιτούρες για τα μουσικά όργανα που θα συμμετείχαν στη συναυλία: φλάουτο, κλαρίνο, σαξόφωνο, αλτικόρνο, τούμπα, πιάνο (2), κιθάρα (3), μπουζούκι. Από τις 20 Ιανουαρίου ξεκίνησαν οι πρόβες, άλλοτε σε αίθουσα μουσικής που παραχωρήθηκε από το συστεγαζόμενο Γυμνάσιο, άλλοτε στην αίθουσα της φιλαρμονικής, εκτός ωρολογίου προγράμματος των μαθητών.

Στη διάρκεια των τελευταίων δέκα ημερών του Ιανουαρίου, ετοιμάστηκε και όλο το έντυπο υλικό της εκδήλωσης. Προτεραιότητα δόθηκε στη δημιουργία αφισών και προσκλήσεων, με την αφιλοκερδή προσφορά και τεχνογνωσία γονέα μαθήτριας του σχολείου μας, που τα παιδιά ανάρτησαν σε διάφορα σημεία της πόλης, ενώ τις προσκλήσεις ανέλαβε να αποστείλει το σχολείο, σε επίσημους φορείς και σε ηλεκτρονική μορφή σε όλα τα σχολεία της Κορινθίας. Για τη δημοσιοποίηση της εκδήλωσης στο ευρύ κοινό, χρησιμοποιήσαμε, επίσης, τα διάφορα τοπικά blogs, τοπικό έντυπο και ηλεκτρονικό Τύπο, την ιστοσελίδα του σχολείου, ειδική σελίδα στο facebook και φωτοτυπημένα προγράμματα που μοιράστηκαν σε άλλα σχολεία του νομού (με την αρωγή του συλλόγου γονέων). Επιπλέον, τυπώθηκε το πρόγραμμα της εκδήλωσης που θα μοιραζόταν στους προσκεκλημένους την ημέρα της εκδήλωσης.

Το πρωί της εκδήλωσης, μετακινηθήκαμε στην αίθουσα του «Αλεξάνδρειου» Συνεδριακού Κέντρου, με τη βοήθεια όλων των συναδέλφων που είχαν αυτοκίνητα, προκειμένου να γίνει η γενική πρόβα και το «στήσιμο» στη σκηνή. Οι τεχνικοί του κέντρου, με τη βοήθεια των παιδιών, εγκατέστησαν όλη την υποδομή (αναλόγιο, καθίσματα για μουσικούς, πρόσθετα μικρόφωνα, οθόνη, προτζέκτορα, απαραίτητες συνδέσεις κ.λ.π.). Η έναρξη της εκδήλωσης έγινε με μικρή καθυστέρηση στις 7.00μ.μ και διήρκεσε περίπου δύομισι ώρες. Ο συντονισμός έγινε από εμένα προσωπικά, με τη βοήθεια μαθήτριας στα παρασκήνια. Λίγο πριν την έναρξη, είχαμε ευχάριστη

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
«ένδυνση στην κοινωνία της γνώσης»

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
Πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

τηλεφωνική επικοινωνία με το γιο του ποιητή, κο Κων/νο Βρεττάκο, ο οποίος μας ενημέρωσε ότι προβλήματα υγείας δεν του επέτρεψαν, τελικά, να παραστεί στην εκδήλωση (είχε εν τω μεταξύ αποστείλει χαιρετισμό), και μας εξουσιοδότησε να διαβάσουμε στο κοινό την επιστολή του. Την εκδήλωση τίμησαν γονείς, φίλοι, συγγενείς, συμμαθητές, καθηγητές/τριες των παιδιών, ο Σύλλογος Γονέων, ο πρόεδρος της ΕΛΜΕ Κορινθίας και πολλοί προσκεκλημένοι. Τίμησαν με την παρουσία τους και οι κύριοι Απόστολος Παπαφωτίου, Αντιπεριφερειάρχης Ενέργειας, Βιομηχανίας και Πολιτισμού Περιφέρειας Πελ/σου, Ιωάννης Κακούρος, Αντιδήμαρχος Δήμου Λουτρακίου-Αγίων Θεοδώρων και Πρόεδρος της Σχολικής Επιτροπής, οι οποίοι και απηύθυναν χαιρετισμό και ο Νικόλαος Λόης, Πρόεδρος του Δ.Ο.Π.Α.Π. Λουτρακίου-Αγίων Θεοδώρων «Προμηθέας».

Η συμμετοχή του κοινού ήταν συγκινητική και δεχτήκαμε τα θερμά τους συγχαρητήρια, καθώς η δράση που υλοποιήσαμε ήταν απαιτητική και το αφιέρωμα σπονδυλωτό. Τα μικρά λάθη που έγιναν, επιβεβαίωσαν τον κανόνα: με αγάπη, μεράκι, επίπονη εργασία, συνεργασία, ευσυνειδησία και πειθαρχία το αποτέλεσμα τέτοιων εκδηλώσεων αποζημιώνει και τους πιο δύσκολους κριτές. Το βράδυ εκείνο όλοι γίναμε συνοδοιπόροι στο «ταξίδι» της ζωής του αγαπημένου ποιητή και ευφράνθηκε η ψυχή μας, από τη μελωδία των στίχων του.

Β΄ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΣΤΟ ΣΧΟΛΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ Ή ΣΤΗ ΣΧΟΛΙΚΗ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ

Λογοτεχνία και Παιδαγωγική συναντώνται στον κοινό τόπο και στόχο, που είναι η μόρφωση του ανθρώπου και μάλιστα του παιδιού και του εφήβου. Η Παιδαγωγική υποδεικνύει τρόπους, επισημαίνει μέσα και προτείνει μεθόδους τις οποίες ο άνθρωπος οφείλει να χρησιμοποιήσει, προκειμένου να αποκτήσει τη μόρφωση, που θα του προσφέρει μορφή και ομορφιά – γι' αυτό, άλλωστε, λέγεται και μόρφωση – και θα τον βοηθήσει να γίνει άνθρωπος. Η Λογοτεχνία έρχεται επίκουρος της Παιδαγωγικής και χρησιμοποιώντας, ως μέσα, την έμπνευση, τη μαγεία της γλώσσας, την έξαρση και τη

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
στρέφοντας στην κοινωνία της γνώσης

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
Πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

φαντασία μπορεί να περάσει στο παιδί μηνύματα, τρόπους ζωής, ήθος και να του προσφέρει αισθητική απόλαυση. Η Λογοτεχνία αναδεικνύεται σε διδακτικό υλικό, κατάλληλο για το παιδί και τον έφηβο, γιατί του επιτρέπει να γνωρίσει και να βιώσει την αλήθεια της ζωής, να μυηθεί στη γλώσσα, να αφουγκραστεί τους παλμούς της καρδιάς, να δονηθεί, αφού υπάρχει ως ομορφιά. Η διδασκαλία της λογοτεχνίας έχει να προσφέρει πολλά, αφού είναι μοναδική ευκαιρία να κάμει τα παιδιά να αναζητούν και στον ελεύθερο χρόνο τους τα κείμενα που θα τους αποκαλύπτουν τις ομορφιές της γλώσσας τους και την αλήθεια της ζωής, χωρίς να χάνουν την επαφή με την πραγματικότητα του εαυτού τους, του έθνους και της ανθρωπότητας και θα τα βοηθήσει να ξεδιπλώσουν νωρίτερα τον εσωτερικό δυναμισμό τους, να μορφοποιήσουν τις ικανότητες και τις δεξιότητές τους και θα τα οδηγήσει στην ωριμότητα των όψεων της προσωπικότητάς τους.

Ειδικότερα, η ποίηση ικανοποιεί την έμφυτη ανάγκη του παιδιού, για άμεση κοινωνικοποίηση, για αφομοίωση των αξιών και των θέσεων που εκφράζουν την κοινωνική ομάδα, μέλος της οποίας, «εν δυνάμει», είναι και το παιδί. Είναι πολύ πιθανόν, το παιδί, μέσα από μια ποιητική σύνθεση, να διδαχθεί το ρόλο τον οποίο καλείται να παίξει στη ζωή, να κατανοήσει τις υποχρεώσεις του, τα δικαιώματά του, τον τρόπο με τον οποίο οφείλει να ενεργεί, χωρίς να θέτει σε κίνδυνο τα δικαιώματα των άλλων. Η ποίηση, ως μέσον κοινωνικής αγωγής, τα καταφέρνει πολύ καλά, αφού περνάει στο παιδί ό,τι οι άλλες γνωστικές επιστήμες σχεδόν αδυνατούν να το κατορθώσουν : του ξυπνάει την έννοια του χρέους προς τον πάσχοντα, προάγει την ανθρωπιά, την αγάπη.

Η μεγαλύτερη προσφορά της ποίησης επικεντρώνεται στο αισθητικό της ποιόν, στην αισθητική αγωγή που ασκεί, αφού μαζί με τη Μουσική και τη Ζωγραφική αποτελούν το ονειρικό τρίδυμο, μέσα στο οποίο αναπαύεται η ψυχή, γιατί της χαρίζουν συγκίνηση, αισθητική ηδονή και, προπάντων, τη μορφοποιούν.

Όσα αναφέρθηκαν, πραγματικά, συνέβησαν, μέσα από τη δράση που αναλάβαμε. Και μόνο η ανακοίνωση του προγράμματος αρκούσε, για να γίνει η δράση πόλος έλξης

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
στρέψη στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
Πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

μαθητών/τριών που αναζητούσαν διέξοδο στις καλλιτεχνικές τους αναζητήσεις που, μέσα από μια διαφορετική προσέγγιση της επικοινωνίας, θα επιτύγχαναν τη διάχυση όλης της δράσης στη σχολική κοινότητα, αλλά και στη τοπική κοινωνία. Η ικανοποίηση και η ευχαρίστηση των μαθητών ήταν τέτοια που, καθώς ανακάλυψαν στοιχεία του εαυτού τους, απέκτησαν αυτοπεποίθηση και εμπιστοσύνη στις δυνατότητές τους, συνεργάστηκαν και επικοινωνήσαν, αφήνοντας κατά μέρος τη μοναξιά και την απομόνωσή τους. Όλα ξεκίνησαν σε εθελούσια βάση, γι' αυτό κανείς δεν αποκλείστηκε, ούτε θεωρήθηκε χαρισματικός ή μη, έναντι των άλλων, κι αυτό λειτούργησε ως ευκαιρία να εκφραστούν, χωρίς το φόβο της απόρριψης. Μαθητές που, στην αρχή, φοβήθηκαν τον αποκλεισμό, αποδείχτηκαν, στη συνέχεια, πολύτιμοι βοηθοί και συμπαραστάτες, αναλαμβάνοντας πρωτοβουλίες και προτείνοντας λύσεις. Άλλοι αποφάσισαν να ενταχθούν στην ομάδα αρκετά αργότερα, λόγω προσωπικών κωλυμάτων, αλλά έκαναν θεαματική πρόοδο και εργάστηκαν, με ευσυνειδησία απaráμιλλη. Για πολλά παιδιά οι δυσκολίες αρκετές, καθώς σ' αυτό το ποιητικό παιχνίδι έπρεπε να υποδυθούν ρόλους, να κατανοήσουν, να μιμηθούν τον «ήρωα». Την ειρωνεία, το σαρκασμό, τον πόνο, την αγωνία, τη λατρεία, την απαισιοδοξία, τη χαρά, την ευτυχία, τον έρωτα, τη νοσταλγία, τη μοναξιά, την ευσυνειδησία, το χρέος και άλλα πολλά χαρακτηριστικά του ποιητή, έπρεπε άλλοτε να αντιληφθούν, άλλοτε να ενστερνιστούν για να μπορέσουν να τα αποδώσουν. Εκεί είναι και το μεγάλο κέρδος: να μπορείς να αναγνωρίζεις τον κόσμο από τη σκοπιά του άλλου, να συναισθάνεσαι τον άλλον, να βιώνεις την εν-συναίσθηση. Άλλες φορές πάλι έπρεπε να βελτιωθούν οι απόπειρές τους, στο διάβασμα, στην κατ' ήθος απαγγελία, στην έμφαση, στις διακυμάνσεις της φωνής, στην απόδοση των εξωγλωσσικών στοιχείων, στην ορθή άρθρωση, στην κατανόηση του λεξιλογίου, στο ύφος, στην ένταση της φωνής, στη στάση του σώματος. Οι πιο έμπειροι αναλάμβαναν να βοηθήσουν, να καταθέσουν την άποψή τους, να μεταφέρουν τις δικές τους δεξιότητες και ικανότητες. Όλα τα παραπάνω δεν στηρίχτηκαν μόνο στην καλή διάθεση εκατέρωθεν, αλλά και στην μεθοδική προετοιμασία και σχεδιασμό από την πλευρά του εκπαιδευτικού. Η συνέπεια του ίδιου έγινε υπευθυνότητα για τους μαθητές, ο σεβασμός και η δέσμευσή του μεταμορφώθηκε σε συνεργασία και αλληλεγγύη μεταξύ τους, η ελευθερία

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
«ένταξη στην κοινωνία της γνώσης»

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
Πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

μετουσιώθηκε σε πρωτοβουλία και ανάληψη δράσης. Μέσα από τη λογοτεχνική και μουσική αυτή δραστηριότητα, οι μαθητές κινητοποιήθηκαν, συμμετείχαν ενεργά, ανέπτυξαν τις γνωστικές τους ικανότητες, αλλά και καλλιέργησαν κοινωνικές και επικοινωνιακές δεξιότητες. Το μεγάλο όφελος όλων των παραπάνω έχει μεταφερθεί, πλέον, σε όλη την σχολική καθημερινότητα, καθώς έχουν επηρεαστεί ευεργετικά οι σχέσεις όλων μας, αφού μέσα από την αλληλεπίδραση, μεταφέρθηκε ο ενθουσιασμός και η αποδοχή στην τάξη διδασκαλίας και δόθηκε η ευκαιρία να γνωρίσουμε πτυχές του χαρακτήρα του άλλου. Το όλο εγχείρημα λειτούργησε, καταλυτικά, στην ανάληψη της δέσμευσης να εκπονηθούν και στο μέλλον παρόμοια ανεξάρτητα προγράμματα, που έχουν τη δύναμη να βγάλουν το δημόσιο σχολείο, από το ασφυκτικό ωρολόγιο πρόγραμμα και την εσωστρέφεια, που προκαλούν το ενδιαφέρον των μαθητών για κάτι πρωτόγνωρο, πρωτοποριακό και συναρπαστικό.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
«επένδυση στην κοινωνία της γνώσης»

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
Πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

4 – Περιγράψτε τρόπους δυνατής διεύρυνσης της εφαρμογής και σε άλλους τομείς/αντικείμενα της σχολικής μονάδας (1 έως 2 σελίδες).

« Ω σοφοί παιδαγωγοί, υπάρχει εις την ποίησιν δύναμις μορφωτική της παιδικής ψυχής και δύναμις εξανθρωπιστική, εκεί όπου η επιστήμη σας πολύ φοβούμαι ότι δεν την φαντάζεται». (Κωστής Παλαμάς εφημερίδα Εστία της 6ης Ιουνίου 1900)

Το σχολείο, στην πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια βαθμίδα, έχει τη δυνατότητα να μυήσει το παιδί και τον έφηβο στη χαρά που προσφέρει η Τέχνη και να ευαισθητοποιήσει την ψυχή του στο άκουσμα μιας μουσικής σύνθεσης, την ανάγνωση ενός λογοτεχνικού έργου, τη θέα ενός γλυπτού ή ζωγραφικού έργου, την παρακολούθηση μιας θεατρικής παράστασης. Αυτό θα συντελεστεί όχι μόνο με τη διδασκαλία μαθημάτων που αφορούν τις “καλές τέχνες”, αλλά κυρίως με τη συνεχή επαφή του μαθητή με τις καλλιτεχνικές δημιουργίες. Το σχολείο θα πρέπει να είναι ανοιχτό στα πολιτιστικά δρώμενα της κοινωνίας μέσα στην οποία βρίσκεται.

Οργανωμένες επισκέψεις σε μουσεία, πινακοθήκες, εκθέσεις βιβλίων, παρακολούθηση θεατρικών παραστάσεων ή κινηματογραφικών ταινιών, η συμμετοχή σε διαγωνισμούς, κ.α. θα βοηθήσουν το μαθητή να βιώσει την ενασχόληση με την Τέχνη ως ψυχαγωγία, ως αληθινή τέρψη της ψυχής και να μην ασχολείται μόνο με τις σύγχρονες μορφές διασκέδασης. Αλλά και το ίδιο το σχολείο να οργανώνει πολιτιστικές και καλλιτεχνικές εκδηλώσεις, ώστε ο νέος να βρίσκει διέξοδο, να ξεφεύγει από τη ρουτίνα και την καθημερινότητα και να ζει παράλληλα με τη βιολογική και την πνευματική ζωή.

Η Λογοτεχνία και, εν προκειμένω, η Ποίηση έχει ένα ευρύ φάσμα αξιοποίησης και εφαρμογής στο σχολικό πρόγραμμα. Στα πλαίσια των αναλυτικών προγραμμάτων της Νεοελληνικής Λογοτεχνίας όλων των τάξεων Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας εκπ/σης, υπάρχει η δυνατότητα ομαδοσυνεργατικής μελέτης και έρευνας καλλιτεχνικών ρευμάτων, περιόδων Λογοτεχνίας, σημαντικών εκπροσώπων και δημιουργών, ολόκληρων λογοτεχνικών έργων ή συλλογών, θεματικών ενοτήτων ή ακόμα η δημιουργία ομάδων φιλαναγνωσίας. Πιστεύω ότι η δράση θα μπορούσε να βρει πρόσφορο έδαφος και μέσα από τη διδασκαλία των ξενόγλωσσων

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

μαθημάτων, με δυνατότητα μελέτης της ξένης λογοτεχνίας και των δημιουργών της, αλλά και στο μάθημα των Αρχαίων Ελληνικών, καθώς διδάσκονται σε Γυμνάσιο και Λύκειο, όλα τα είδη της ποίησης: επική, δραματική, λυρική κ.α. Ακόμη, εφαρμογή θα μπορούσε να γίνει στα μαθήματα που αφορούν τις Καλές Τέχνες (Μουσική, Θεατρολογία), που θα ήταν ευχής έργο να ενταχθούν σε όλα τα σχολικά προγράμματα και σε όλους τους τύπους σχολείων. Επιπρόσθετα, είναι μια πολύ καλή ευκαιρία τέτοιες μορφές δράσης να εντάσσονται στο νέο μάθημα των Ερευνητικών Εργασιών (project) του Λυκείου, που, καθώς λειτουργούν μέσα στο ωρολόγιο πρόγραμμα, υπάρχει επαρκής χρόνος για την υλοποίησή τους.

Τέλος, θα τολμούσα να προτείνω τη δυνατότητα - ειδικά σήμερα που στα σχολεία μας φοιτά αρκετά σημαντικό ποσοστό αλλοδαπών μαθητών και διαπιστώνονται περιστατικά κοινωνικού και πολιτισμικού αποκλεισμού - να γίνονται ανάλογες εκδηλώσεις, με τη συνεργασία σχολείου-γονέων-τοπικής κοινωνίας, αφιερωμένες στα πολιτισμικά στοιχεία της ιδιαίτερης πατρίδας των αλλοδαπών μαθητών μας (π.χ. Πεζογραφία, Ποίηση, μουσική, τραγούδια κ.α), καθώς η ενίσχυση των αρχών της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης (ισότητα, αλληλεγγύη, αποδοχή και σεβασμός της διαφοράς) θα έχει ως αποτέλεσμα τη δημιουργική συνύπαρξη των μαθητών στο σχολείο, την εξάλειψη των διακρίσεων και του αποκλεισμού, αλλά και την αποδοχή και την ομαλή ένταξη-ενσωμάτωση των αλλοδαπών μαθητών στο σχολικό σύστημα. Άλλωστε, όπως έγραψε ο Μπόρχες: *«Η ομορφιά караδοκεί. Αν είμαστε ευαίσθητοι, θα την αισθανθούμε μέσα στην ποίηση όλων των γλωσσών».*

Εν κατακλείδι, η ενασχόληση με τη Λογοτεχνία και, ειδικότερα, την Ποίηση είναι μια ευκαιρία να κάνει τους μαθητές να αναζητούν μέσα στο σχολείο, αλλά και στον ελεύθερο χρόνο τους τα κείμενα που θα τους αποκαλύπτουν τις ομορφιές της γλώσσας τους και την αλήθεια της ζωής, χωρίς να χάνουν την επαφή με την πραγματικότητα του εαυτού τους, του έθνους και της ανθρωπότητας και θα τους βοηθήσει να ξεδιπλώσουν νωρίτερα τον εσωτερικό δυναμισμό τους, να μορφοποιήσουν τις ικανότητές και τις δεξιότητές τους και θα τους οδηγήσει στην ωριμότητα των όψεων της προσωπικότητάς τους.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
Πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

5 – Γράψτε τις προϋποθέσεις που θεωρούνται απαραίτητες για την καλύτερη ανάπτυξή της στο σχολείο (1 έως 2 σελίδες).

*Όσο ακόμα στεγάζονται παιδιά σε αίθουσες προκάτ
που περπατάς και τρίζουν τα σάπια τους κορμιά
Σαν καταυλισμοί για προσφυγόπουλα*

*Όσο οι χώροι στενεύουν, χωρίς ανάσα
κι αναζητάς μια άδεια αίθουσα
να κάνεις μάθημα για την Ποίηση και τη Ζωή*

*Όσο τα ράφια της παλιάς Βιβλιοθήκης άδειασαν
και τα βιβλία κλειστήκαν σε κουτιά
-Έχουμε ανάγκη από αίθουσα! Δεν το καταλαβαίνετε;*

*Τόσο θα παλεύω να γιομίζω με όνειρα
τις ψυχές τους.*

(Η καθηγήτρια)

Το σχολείο, όσο κι αν κάποιος αμφισβητούν σήμερα το ρόλο του, είναι χώρος Παιδείας, προαγωγής του Πνεύματος, χώρος κοινωνικοποίησης, και σήμερα, περισσότερο από ποτέ, στη δύσκολη εποχή που ζούμε, έχει χρέος να πρωτοστατεί σε δράσεις Πολιτισμού και να φέρνει τους μαθητές σε επαφή με τους δημιουργούς του, για να αντλούν πρότυπα και αξίες.

Απαραίτητη προϋπόθεση για την υλοποίηση ανάλογων δράσεων είναι, καταρχήν, η αγάπη και το μεράκι του δάσκαλου, η διάθεση να προσφέρει από το λιγοστό ελεύθερο χρόνο του, από τις γνώσεις, την εμπειρία του. Είναι η ανάγκη του να διαμορφώνει ένα διαφορετικό περιβάλλον, μέσα στο ασφυκτικό ωρολόγιο πρόγραμμα, να αναζητά νέες μορφές επικοινωνίας με τα παιδιά και την τοπική

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

κοινωνία.

Εξίσου σημαντικός παράγοντας είναι η αगाστή συνεργασία όλων φορέων που εμπλέκονται στη δράση και η αποτελεσματικότητα, αναφορικά με τις δυσκολίες που ανακύπτουν στην πορεία ή με τα εμπόδια που δημιουργούνται από την ίδια τη δομή του Εκπ/κού Συστήματος (διοικητικές-γραφειοκρατικές διαδικασίες). Εδώ αναφέρονται:

- ✓ η ανάληψη πρωτοβουλιών από εκπαιδευτικούς και μαθητές
- ✓ η αगाστή συνεργασία με τη δ/ση του σχολείου, τους καθηγητές και τους γονείς των μαθητών,
- ✓ οι αρμονικές σχέσεις και η συνεργασία των μαθητών
- ✓ η αξιοποίηση των ιδιαίτερων κλίσεων και ταλέντων των μαθητών
- ✓ η συνεργασία με καθηγητές ειδικοτήτων, για παροχή της τεχνογνωσίας τους,
- ✓ η χρήση και αξιοποίηση νέων τεχνολογιών
- ✓ Καλός σχεδιασμός του προγράμματος. Επιστημονική μελέτη και τεκμηρίωση βάσει των νέων παιδαγωγικών θεωριών.

Τέλος, θα ήταν ευχής έργο να ήταν λυμένα, σε όλα τα σχολεία μας, τα προβλήματα υλικοτεχνικής υποδομής, χώρων, μηχανημάτων, κλπ, που θα έδιναν τη δυνατότητα διεξόδου στις πνευματικές και καλλιτεχνικές ανησυχίες των μαθητών μας.

- ✓ Η λειτουργία των σχολικών βιβλιοθηκών και, κατ' επέκταση, ο εμπλουτισμός τους σε λογοτεχνικά βιβλία και περιοδικά. Δημιουργία ψηφιακού αρχείου, με εποπτικό υλικό (ντοκιμαντέρ, ταινίες, CD-ROM, διαφάνειες) λογοτεχνίας.
- ✓ Οπτικοακουστικά μέσα βιντεοπρωτζέκτορας, προβολέας slides, οθόνη, τηλεόραση, dvd player και αίθουσα κατάλληλα διαμορφωμένη με κουρτίνες συσκότισης και με άνετη πρόσβαση σε συστήματα πληροφορικής.
- ✓ Εκπαιδευτικές επισκέψεις σε εκθέσεις, μουσεία, βιβλιοθήκες για την ευαισθητοποίηση των μαθητών σε θέματα πολιτισμού.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
στρέφοντας στην κοινωνία της γνώσης

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
Πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

6 – Γράψτε γενικότερα συμπεράσματα που εξήχθησαν (1 έως 3 σελίδες).

Πριν δυόμισι χιλιάδες χρόνια ο Πλάτωνας πρωτοδιατύπωσε τη θέση: «Η τέχνη θα έπρεπε να είναι η βάση της παιδείας». Σήμερα, όμως, ο σύγχρονος προσανατολισμός της Γενικής παιδείας αφήνει χωρίς δυνατότητα εξέλιξης, παραμελεί ή απορρίπτει, ως δευτερεύουσες ή άχρηστες, ορισμένες πλευρές του ανθρώπου και, κυρίως, του νέου, στις οποίες ανήκουν η φαντασία, η δημιουργικότητα, η ευαισθησία. Αυτό το κενό πρέπει να συμπληρωθεί, και θα γίνει μόνο, αν τα παιδιά έρθουν σε επαφή με τη διδασκαλία της. Η Λογοτεχνία ως «τέχνη του λόγου», η Ποίηση, με την ετυμολογική έννοια του όρου, ως δημιουργία, η Μουσική, μαζί με τη Ζωγραφική, το Θέατρο κ.λπ. θα έπρεπε να έχουν ρόλο τους, ακριβώς, την ανάπτυξη της ευαισθησίας του παιδιού, της αντίληψης και της κοινωνικότητάς του, ως αντιστάθμισμα στα υπόλοιπα μαθήματα. Κι αυτό μπορεί να γίνει μόνο μέσα σε μια ατμόσφαιρα χαράς και παιχνιδιού, με την ενεργητική συμμετοχή των παιδιών και όχι τον καταπιεστικό χαρακτήρα του «μαθήματος».

Ο μεγάλος παιδαγωγός Ευάγγελος Παπανούτσος διακήρυξε ότι η Τέχνη είναι μητέρα και τροφός της ομορφιάς. Σ' αυτήν την ομορφιά πρέπει να μυούνται τα παιδιά της σύγχρονης καταναλωτικής κοινωνίας που, δυστυχώς, έχει υποκαταστήσει την τέχνη με προϊόντα μαζικής υποκοουλτούρας ή, κατά το πιο δόκιμο, «πολιτιστικής βιομηχανίας». Ένας λόγος παραπάνω που έχουμε υποχρεώσει τα παιδιά μας να ζουν σε μια καταθλιπτική και αγχώδη κοινωνία, κενή περιεχομένου, τυποποιημένη, παθητική, με έλλειμμα συναισθημάτων, στένεμα των πνευματικών οριζόντων, αδυναμία προβληματισμού, έλλειψη επικοινωνίας, ροπή στη νόθα ψυχαγωγία και τη διασκέδαση για εκτόνωση. Οι καλλιτέχνες, με όποια μορφή κι αν υπηρετούν την Τέχνη, και εν προκειμένω, την Ποίηση και τη Μουσική, δεν κινούνται σε κόσμους εξωπραγματικούς, δημιουργούν μέσα στην κοινωνία, δέχονται τις επιδράσεις της, αλλά και επιδρούν πάνω της, με το έργο τους, με τον τρόπο της ζωής τους, επηρεάζουν το χωροχρόνο, μέσα στον οποίο ζουν, πραγματεύονται και διοχετεύουν ηθικές αξίες και ιδέες, διαμορφώνουν στάση ζωής και ευαισθητοποιούν τη συνείδηση του παιδιού και του νέου.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Η Ποίηση ασκεί αγωγή, είναι «τόκος εν τω καλώ», τοκετός μέσα στην ομορφιά, όπως διαβάζουμε στο «Φαίδρο» του Πλάτωνα. Ομορφιά που απουσιάζει συχνά από τη ζωή στις μεγαλουπόλεις, και χρειάζεται ο νέος για να νοηματοδοτήσει την ύπαρξή του, να ανακαλύψει δημιουργικές ενασχολήσεις για τον ελεύθερο χρόνο του, να ξεφύγει από τα ευτελή προϊόντα μαζικής κουλτούρας που του επιδαψιλεύει η πολιτιστική βιομηχανία.

Αποτελεί, λοιπόν, αδήριτη ανάγκη να δοθεί έμφαση στην αισθητική αγωγή των νέων με νέα μαθήματα, βιβλία, εποπτικά και οπτικοακουστικά μέσα αλλά, και την απαραίτητη χρηματοδότηση από το κράτος, γιατί η αναβάθμιση της αισθητικής του πολίτη αποτελεί ακρογωνιαίο λίθο, για την ευρύτερη καλλιέργειά του και την αντίστασή του απέναντι στα αλλοτριωτικά - διαβρωτικά ρεύματα του καιρού μας.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

7. Τεκμηριώστε σε ό,τι αφορά:

7.1 - τον καινοτόμο χαρακτήρα του υποβαλλόμενου έργου σε σχέση με την:

- ✓ παραγωγή μιας νέας προσέγγισης στην εκπαιδευτική διαδικασία που στηρίζεται σε θεωρητική τεκμηρίωση
- ✓ εισαγωγή για πρώτη φορά στο σχολείο μιας καθιερωμένης πρακτικής ή παιδαγωγικής προσέγγισης
- ✓ αναμόρφωση/ανασχεδιασμό μιας καθιερωμένης διδακτικής προσέγγισης

7.2 –τη συμβολή του έργου στη βελτίωση της διδακτικής πράξης όπως:

- ✓ επιτυχή αποτελέσματα μάθησης,
- ✓ προώθηση της συμμετοχής των εκπαιδευόμενων,
- ✓ εκπόνηση εκπαιδευτικού υλικού προσαρμοσμένου στις τοπικές συνθήκες και στις ανάγκες των μαθητών.

7.3 – την παιδαγωγική αξία του έργου όπως:

- ✓ συμβολή στην προσωπική, κοινωνική, πολιτιστική ανάπτυξη των μαθητών, καθώς και στην ανάπτυξη της περιβαλλοντικής ευαισθητοποίησης,
- ✓ κίνητρα για την επίτευξη υψηλότερων προσδοκιών,
- ✓ επικέντρωση στις ανάγκες των μαθητών,
- ✓ καλύτερη κατανόηση/εμβάθυνση στο γνωστικό αντικείμενο/περιοχή,
- ✓ διευκόλυνση στη διαδικασία «μαθαίνω πώς να μαθαίνω».

7.4 – τη συμβολή στη λειτουργία της σχολικής τάξης/μονάδας όπως:

- ✓ ευκολία εφαρμογής στο σχολείο,
- ✓ διαμόρφωση θετικού κλίματος στις σχέσεις της σχολικής κοινότητας και στις σχέσεις με τους γονείς,
- ✓ ανάπτυξη μιας σχολικής κουλτούρας υποδοχής διαφορετικών μαθητών στις τάξεις και ανταπόκριση στις διαφορετικές εκπαιδευτικές ανάγκες.
- ✓ συνεργασία των εκπαιδευτικών της Σχολικής Μονάδας.

(1 έως 4 σελίδες)

Ο καινοτόμος χαρακτήρας της δράσης εντοπίζεται στη δυνατότητα της ομαδοσυνεργατικής διαδικασίας, καθώς όλος ο σχεδιασμός, η έρευνα και η υλοποίηση στηρίχτηκε στη μέθοδο project και τα παιδιά, μέσω των υποομάδων, ανατροφοδοτούνταν και συνεργάζονταν δημιουργικά, σε κάθε φάση του προγράμματος. Η διδακτική πράξη προσέλαβε άλλη διάσταση, δίνοντας τη δυνατότητα ευελιξίας, πέρα από το σφικτό ωρολόγιο πρόγραμμα, γι' αυτό και αντιμετωπίστηκε με ευχαρίστηση και ενθουσιασμό. Το μεγάλο ποσοστό συμμετοχής των παιδιών και το εκπαιδευτικό υλικό που προέκυψε αποδεικνύουν την αποδοχή που έτυχε από τη σχολική κοινότητα αλλά και την τελική ικανοποίηση. Η δημιουργία ενός video, δύο παρουσιάσεων, έντυπο

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

αφηγηματικό υλικό, τελική παράσταση και διάχυση στην τοπική κοινωνία, μουσική εκδήλωση –όλα με χρήση της νέας τεχνολογίας – ήταν αποτελέσματα που επιβράβευσαν τις κοπιώδεις προσπάθειές τους και έβαλαν τη βάση για μελλοντικούς σχεδιασμούς παρόμοιων πολιτιστικών προγραμμάτων.

Οι Παιδαγωγικοί στόχοι που αφορούσαν την προσωπική, κοινωνική, πολιτιστική ανάπτυξη των μαθητών επετεύχθησαν. Η ανάληψη πρωτοβουλιών, και η αυτενέργεια, η δημιουργικότητα, η αβίαστη συμμετοχή, ικανοποίησαν τις ιδιαίτερες ανάγκες τους. Το νέο γνωστικό αντικείμενο (μελέτη ενός σπουδαίου ποιητή) και η αναζήτηση της γνώσης μέσα από πλήθος πηγών, βοήθησαν στην ανακάλυψη της γνώσης, αλλά και στην αισθητική καλλιέργεια, μέσω της επαφής με τη λογοτεχνία και ειδικότερα με την ποίηση. Η εμπειρική προσέγγιση, μέσα από το αρχαιακό υλικό, η έρευνα πεδίου (συνεντεύξεις), η παρουσίαση της δράσης μπροστά σε κοινό, με την ομαδικότητα, τη συνεργασία, την αποδοχή των άλλων, καλλιέργησαν την κοινωνική τους διάσταση.

Στο Λύκειο η εφαρμογή μιας τέτοιας διαδικασίας, έχει να αντιμετωπίσει αρκετές δυσκολίες, που προκύπτουν, κυρίως, από την έλλειψη ελεύθερου χρόνου των μαθητών, την τήρηση του ωρολογίου προγράμματος, τη διεκπεραίωση της ύλης και τις υψηλές απαιτήσεις της διδασκαλίας. Παρόλα αυτά, με τον κατάλληλο σχεδιασμό, στοχοθεσία και συντονισμό του εκπαιδευτικού, την καλή διάθεση των μαθητών, της Δ/σης και των διδασκόντων, διευκολύνθηκε όλη η δράση και λύθηκαν πρακτικά ζητήματα (ώρες για πρόβες, μετακινήσεις, διευθέτηση προγραμματισμένων διαγωνισμάτων κ.ά). Η σχολική κοινότητα υποδέχτηκε και ενθάρρυνε την όλη διαδικασία και συμπαραστάθηκε ηθικά στην όλη προσπάθεια. Οι γονείς ανταποκρίθηκαν θετικά και συμπαραστάθηκαν στο έργο του σχολείου, προτρέποντας τα παιδιά τους να συμμετέχουν, με δεδομένο ότι πολλοί μαθητές, όντες τελειόφοιτοι, ετοιμάζονται για τις πανελλαδικές εξετάσεις. Η ανταπόκρισή τους συγκινητική και στην εκδήλωση που πραγματοποιήθηκε για το κοινό της πόλης μας. Τέλος, η αξιοποίηση όλων των μαθητών του προγράμματος, ανάλογα με τις ανάγκες, τις δεξιότητές και τις ιδιαιτερότητές τους, χωρίς οποιουδήποτε αποκλεισμούς ή αγκυλώσεις, ενθάρρυνε τη συμμετοχή τους. Το εξαιρετικό αποτέλεσμα δικαίωσε την προσπάθεια των παιδιών, δίνοντας τη σκυτάλη για τη συνέχιση αντίστοιχων δράσεων.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
«επένδυση στην κοινωνία της γνώσης»

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
Πρόγραμμα για την ανάπτυξη

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

8 – Γράψτε βασικές βιβλιογραφικές αναφορές (μέχρι 1 σελίδα).

- Αργυρίου Αλεξ., «Βρεττάκος Νικηφόρος», Παγκόσμιο Βιογραφικό Λεξικό, Αθήνα, Εκδοτική Αθηνών, 1984.
- Αργυρίου Αλεξ., «Νικηφόρος Βρεττάκος», Η ελληνική ποίηση, Νεωτερικοί ποιητές του Μεσοπολέμου, σ.162-167 (της εισαγωγής) και 186-187. Αθήνα, Σοκόλης, 1979.
- Γκίβαλου-Κατσίκη Άντα, «Νικηφόρος Βρεττάκος. Ο “μεταλλωρύχος” ποιητής (1912-1991)», Νέα Εποχή 3, σ.13-18. Λευκωσία, 1992.
- Γκότοβος Α.Ν., *Για το Νικηφόρο Βρεττάκο έξι μελετήματα*, Σοκόλης, Αθήνα 1995.
- Γκότοβος Α. Ν., “Ο αντιπολεμικός Βρεττάκος”, [Δημοσιεύθηκε στο: Διεθνές Συμπόσιο για τον ποιητή Νικηφόρο Βρεττάκο. Σπάρτη 18-21 Μαΐου 2001. Πρακτικά σσ. 17–28, Επιμ. Παντελεάκης Περικλής - Αθήνα: Εταιρεία των Φίλων του Μυστρά και της ιστορίας του. Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Σπάρτης-Αρχείο Νικηφόρου Βρεττάκου, 2004].
- Γκρίτση - Μιλλιέξ Τατιάνα, «Οι ποιητικές μεταμορφώσεις του Βρεττάκου», περ. Η λέξη, τ.12, 2/1982, σ.86-88.
- Κακούρου - Χρόνη Γεωργία, «Χρονολόγιο Νικηφόρου Βρεττάκου», Μνήμη του ποιητή Νικηφόρου Βρεττάκου (1912-1991) · επιμ. Π.Δ. Μαστροδημήτρης, σ.15-38. Αθήνα, 1993.
- Κακούρου-Χρόνη Γεωργία, *Νίκος Καζαντζάκης - Νικηφόρος Βρεττάκος, δυο δημιουργοί συνομιλούν μέσα από το έργο τους*. Αθήνα, Φιλιππότης, 1994.
- Καραντώνης Αντρέας, «Νικηφόρος Βρεττάκος», Η ποίησή μας μετά τον Σεφέρη, σ.60-89. Αθήνα, Δωδώνη, 1976.
- Κατσίκη-Γκίβαλου Α., *Φιλολογικές διαδρομές. Από τον Παλαμά στο Βρεττάκο*, εκδ. Οδυσσέας, σσ. 13-34, 88-135, 289-313.
- Κελεσίδου Άννα, «Ο πανανθρωπισμός του Νικηφόρου Βρεττάκου», Παρνασσός 31 (1989),σσ. 403-414.
- Μερακλής Μ. Γ., «Η καθαρή ανθρωπιά του Νικηφόρου Βρεττάκου» στο Αφιέρωμα Νικηφόρος Βρεττάκος. Βιβλιοθήκη της Πανελληνίας Ένωσης φιλολόγων, Αθήνα, σσ. 9-16.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
Πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

- Μπίνιου, Αθηνά. *Νικηφόρος Βρεττάκος: Το παιδί που έγινε ποιητής*– 1η έκδ. – Αθήνα : Εκδόσεις Πατάκη, 2012.
- Νικηφόρος Βρεττάκος , *Μελέτες για το έργο του, Οι Έλληνες ποιητές* , Διογένης, Αθήνα, 1976.
- Ξανθάκη-Καραμάνου Ι. Γεωργία - Νάντια Κ. Παναγουλέα, *Η αρχαιογνωσία στο έργο του Νικηφόρου Βρεττάκου*, 2009.
- Πολίτη Λ., *Ιστορία Νεοελληνικής Λογοτεχνίας*, (εκδ. Μ.Ι.Ε.Τ.), σσ. 168-180, 184-208, 214 – 217, 290-325.
- Τετράδια Ευθύνης 33 με τίτλο: *Φώτα και φωτισμοί του Νικηφόρου Βρεττάκου. Τρία χρόνια από την εκδημία του*), 1994.
- Μ. Vittì, *Ιστορία της Νεοελληνικής Λογοτεχνίας*, (εκδ. Οδυσσέας): σσ. 291-315, 382-417.
- Τζούλης Χρ., « Ποίηση και Αγωγή», Αγρίνιο, 1998.
- Θέμελης Γ., « Η διδασκαλία των Νέων Ελληνικών», τ. Α, εκδ. Κωνσταντινίδη, Θεσ/κη, 1973.
- Μπαμπινιώτης Γ., « Γλωσσολογία και Λογοτεχνία», Αθήνα, 1994.

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΕΣ ΔΙΕΥΘΥΝΣΕΙΣ

- ✓ [Αρχείο Νικηφόρου Βρεττάκου στη Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Σπάρτης](#)
- ✓ <https://www.facebook.com/Vrettakos.Nikiforos>
- ✓ <http://vrettakos.ekebi.gr>
- ✓ <http://nikiforosvrettakos.gr>
- ✓ [Νικηφόρος Βρεττάκος, αφιέρωμα](#) (Αρχείο ντοκιμαντέρ της [E.P.T.](#))
- ✓ [Μάνη-Νικηφόρος Βρεττάκος](#) (Αρχείο ντοκιμαντέρ της [E.P.T.](#))
- ✓ [Νικηφόρος Βρεττάκος \(Μονόγραμμα\)](#) (Αρχείο ντοκιμαντέρ της [E.P.T.](#))
- ✓ [Νικηφόρος Βρεττάκος - Διάλογοι](#) (Αρχείο ντοκιμαντέρ της [E.P.T.](#))
<http://www.ert-archives.gr/V3/public/main/page->

[assetview.aspx?tid=91824&autostart=0](#)

- ✓ <http://www.krokeai.com/vrettakosframes.htm>
- ✓ <http://www.laskaridou.gr/new.php?view=291#>
- ✓ <http://www.blod.gr/lectures/Pages/viewevent.aspx?EventID=101> (Ομιλίες από την εκδήλωση του ιδρύματος Αικατερίνης Λασκαρίδη)
- ✓ <http://thesis.ekt.gr/thesisBookReader/id/0834#page/2/mode/2up> (Το μυθικό και ιδεολογικό σύμπαν στην ποίηση του Νικηφόρου Βρεττάκου – Αθ. Γκότοβου, Διδακτορική Διατριβή, Ιωάννινα 1987
- ✓ http://vrettacos.blogspot.gr/2009/06/blog-post_25.html Συνέντευξη του Νικηφόρου Βρεττάκου στο Νίκο Λαγκαδινό, 1 Δεκεμβρίου 1981, στα γραφεία της εφημερίδας «Εξόρμηση», στο φύλλο 192, 5-6 Δεκεμβρίου 1981.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
αειμόνηση στην κοινωνία της γνώσης

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
Πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ